

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı: 1989/9

Karar Sayısı: 1990/8

Karar Günü: 18.5.1990

R.G. Tarih-Sayı :26.07.1990-20586

İPTAL DAVASINI AÇAN : Anamuhalefet Partisi (Sosyaldemokrat Halkçı Parti TBMM Grubu Adına Grup Başkanvekili Hikmet ÇETİN.

İPTAL DAVASININ KONUSU : 12.1.1989 günlü, 3517 sayılı "Radyo ve Televizyon Verici İstasyonlarının Posta, Telgraf ve Telefon İşletmesi Genel Müdürlüğü Tarafından Kurulması ve İşletilmesi ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"un, Anayasa'nın Başlangıç ismi ile 2., 5., 7., 8., 10., 13., 25., 26., 31., 38., 55., 87., 128., 129. ve 133. maddelerine aykırı olduğu öne sürülen 1., 2., 6., 7. ile Geçici 1. ve Geçici 2. maddelerinin iptali istemidir.

H- YASA METİNLERİ:

A. İptali İstenen Yasa Kuralları:

21 Ocak 1989 günlü, 20056 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 12.1. 1989 günlü, 3517 sayılı Yasa'nın iptali istenen kuralları şunlardır:

1- "Madde 1.- Radyo ve televizyon verici istasyonlarının, program linklerinin planlanması, projelendirilmesi, kurulması, yenilenmesi ve işletilmesi görev ve yetkisi Türkiye Cumhuriyeti Posta, Telgraf ve Telefon İşletmesi Genel Müdürlüğü (PTT)'ne aittir.

PTT, program nakli ile birinci fıkrada sayılan diğer yatırım ve hizmetler için Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğü (TRT)'nden herhangi bir ad altında ücret veya karşılık isteyemez."

2- "Madde 2.- PTT, TRT'nin program adedi kadar radyo ve televizyon yayın şebekesini TRT'ye tahsis eder.

PTT, bu şebekeleri yayın amacıyla kendisi kullanamayacağı gibi, hakiki veya hükmi şahıslara veya kamu kurum ve kuruluşlarına kiralayamaz, kullandıramaz ve yayına verilecek radyo ve televizyon programları' ile yayın saatleri üzerinde herhangi bir tasarrufta bulunamaz."

Madde 3.- TRT ve PTT stüdyo çıkışı ve yayın kalitesiyle ilgili olarak CCII kriter ve tavsiyelerine uyarlar.

İşletme ve arıza takip prensipleri bir protokol ile düzenlenir.

Madde 4.- Bu kanuna aykırı olarak radyo ve televizyon istasyonları ve tesisleri kuranlar ve işletenler bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına, bu fiilleri, dış ve iç güvenliğin söz konusu olduğu olağanüstü hallerde, sıkıyönetim süresince veya savaşta işledikleri takdirde, beş yıldan

on yıla kadar ağır hapis cezasına mahkûm edilirler. Her halde tesislerin müsadereğine karar verilir.

Madde 5.- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 32 nci maddesinin ilk cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Haberleşme Vergisinin nispeti yüzde 1'dir.

3- "Madde 6.- 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanununun 9 uncu maddesinin (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

a) Radyo ve televizyon stüdyo tesislerini kurmak ve geliştirmek; radyo ve televizyon programlarını stüdyo çıkışında PTT linklerine ulaştırmak,"

4- "Madde 7.- 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanununun 1 inci maddesinde geçen "İstasyonların kurulmasına, işletilmesine," 4 üncü maddesinin (a) bendinde geçen "İstasyon ve", 59. maddesinin ikinci fıkrasında geçen "verici ve" ibareleri ile 4 üncü maddesinin (c) bendi, 12 nci maddesinin (h) bendi, 63. maddesinin (a) bendi ve diğer kanunların bu Kanuna aykırı olan hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır."

5- "Geçici Madde 1.- Ümraniye verici istasyonu, Van İl radyosu, Antalya turizm amaçlı sahil radyosuna ait taşınmazlar ile Ankara Çakırlar kısa dalga verici istasyonu alanındaki sosyal tesisler, kapalı spor salonu, baraka ambarlar ve bunların üzerinde bulunduğu arazi hariç olmak üzere TRT tarafından yönetilmekte ve işletilmekte olan bütün radyo ve televizyon verici ve aktarıcı istasyonları, program linkleri, uydu ve yer istasyonları (TVRO'lar); bunlara ait taşınır ve taşınmaz mallar, her türlü teçhizat, yedekler, enerji nakil hatları, antenler, meşrufatlar, araç ve gereçler ile yeni kurulacak tesisler için edinilmiş bulunan diğer taşınır ve taşınmaz mallar; bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren iki ay içinde bedelsiz olarak PTT'ye devredilir ve bu istasyonlar için Telsiz Genel Müdürlüğünce TRT'ye verilmiş olan frekans tahsis ve tescilleri PTT'ye intikal eder.

Ankara Etimesgut radyo verici istasyonuna ait olan ve tapunun 3247 ada, 59 parsel sayısında kayıtlı bulunan taşınmaz ile aynı adanın 32 parsel sayısında kayıtlı taşınmaz üzerindeki TRT'ye ait 48 adet kamu konutu ayrıca PTT'ye devredilir.

Devredilen sistemlerin durumu PTT tarafından tespit edilir.

Devirden istisna tutulan radyo verici istasyonlarına ait taşınmaz ile bunların PTT tarafından kullanma süre ve şartları, TRT ve PTT'nin birlikte yapacakları bir protokolle belirlenir.

Birinci fıkrada devredilecekleri belirtilen istasyon ve tesislerle ilgili olarak TRT tarafından yapılmış bulunan sözleşmeler, kredi anlaşmaları, devam eden yatırım projeleri ile TRT leh ve aleyhine açılmış ve açılacak olan davalar ile icra takipleri; bütün hak, yetki borç ve alacaklarıyla birlikte PTT'ye geçer.

TRT ile PTT arasında yapılmış olan radyolink kira protokolü ile uydu alıcı istasyonlarının (TVRO'lar) işletme giderleri protokolünden doğmuş bulunan alacak ve borçlar silinmiştir."

6- "Geçici Madde 2.- Bu Kanunun Geçici 1. maddesinde sözü geçen tesislerde görevli veya bu hizmetle ilgili personel, PTT'ye kadrolarıyla birlikte intikal edebilir. İntikal eden personel, PTT'de durumlarına uygun görev unvanlarına intikal ettirilir. Sözleşmeli statüye geçmek isteyenler intibak ettirildikleri unvanların yer aldığı sözleşmeli personel ücret skalasında belirtilen ücretleri alır.

Ancak, intikal eden kadrolu veya sözleşmeli personelden, TRT'den almakta olduğu aylık ve ücretleri, intibak ettirildikleri görevlere ait aylık veya ücretten yüksek olanlar, farklı aylık veya ücretler eşitleninceye kadar almakta oldukları aylık veya ücretleri almaya devam ederler.

Kadrolu çalışmakta iken istekleri üzerine sözleşmeli statüye geçen personelden, TC. Emekli Sandığı ile ilgilerinin devamını talep edenlerin Sandıkla irtibatları devam eder."

B. Dayanılan Anayasa Kuralları:

1- "Başlangıç

Ebedi Türk vatan ve milletin bütünlüğüne ve kutsal Türk Devletinin varlığına karşı, Cumhuriyet devrinde benzeri görülmemiş bölücü ve yıkıcı kanlı bir iç savaşın gerçekleşme noktasına yaklaştığı sırada;

Türk Milletinin ayrılmaz parçası olan Türk Silahlı Kuvvetlerinin, milletin çağrısıyla gerçekleştirdiği 12 Eylül 1980 harekâtı sonucunda, Türk Milletinin meşru temsilcileri olan Danışma Meclisince hazırlanıp, Millî Güvenlik Konseyince son şekli verilerek Türk Milleti tarafından kabul ve tasvip ve doğrudan doğruya O'nun eliyle vazolunan bu ANAYASA:

- Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu, ölümsüz önder ve eşsiz kahraman Atatürk'ün belirlediği milliyetçilik anlayışı ve O'nun inkılâp ve ilkeleri doğrultusunda;

Dünya milletler ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi olarak, Türkiye Cumhuriyetinin ilelebet varlığı, refahı, maddî ve manevî mutluluğu ile çağdaş medeniyet düzeyine ulaşma azmi yönünde;

- Millet iradesinin mutlak üstünlüğü, egemenliğin kayıtsız şartsız Türk Milletine ait olduğu ve bunu millet adına kullanmağa yetkili kılınan hiçbir kişi ve kuruluşun, bu Anayasada gösterilen hürriyetçi demokrasi ve bunun icaplarıyla belirlenmiş hukuk düzeni dışına çıkamayacağı;

- Kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu;

- Hiçbir düşünce ve mülahazanın Türk millî menfaatlerinin, Türk varlığının Devleti ve ülkesiyle bölünmezliği esasının, Türklüğün tarihî ve manevî değerlerinin, Atatürk milliyetçiliği, ilke ve inkılâpları ve medeniyetçiliğinin karşısında korunma göremeyeceği ve lâiklik ilkesinin gereği kutsal din duygularının, Devlet işlerine ve politikaya kesinlikle karıştırılmayacağı;

Her Türk vatandaşının bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak milli, kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddî ve manevî varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu;

- Topluca Türk vatandaşlarının milli gurur ve iftiharlarda, millî sevinç ve kederlerde, millî varlığa karşı hak ve ödevlerde, nimet ve külfetlerde ve millet hayatının her türlü tecellisinde ortak olduğu, birbirinin hak ve hürriyetlerine kesin saygı, karşılıklı içten sevgi ve kardeşlik duygularıyla ve "Yurtta sulh, cihanda sulh" arzu ve inancı içinde, huzurlu bir hayat talebine hakları bulunduğu;

FİKİR, İNANÇ VE KARARIYLA anlaşılacak, sözüne ve ruhuna bu yönde saygı ve mutlak sadakatle yorumlayıp uygulamak üzere,

TÜRK MİLLETİ TARAFINDAN, demokrasiye âşık Türk evlatlarının vatan ve millet sevgisine emanet ve tevdi olunur."

2- "Madde 2.- Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, Millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir."

3- "Madde 5.- Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

4- "Madde 6.- Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez."

5- "Madde 8.- Yürütme yetkisi ve görevi. Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir."

6- "Madde 10.- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

7- "Madde 13.- Temel hak ve hürriyetler, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, millî egemenliğin, Cumhuriyetin, millî güvenliğin, kamu düzeninin, genel asayişin, kamu yararının, genel ahlâkın ve genel sağlığın korunması amacı ile ve ayrıca Anayasanın ilgili maddelerinde öngörülen özel sebeplerle, Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olarak kanunla sınırlanabilir.

Temel hak ve hürriyetlerle ilgili genel ve özel sınırlamalar demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olamaz ve öngörüldükleri amaç dışında kullanılamaz.

Bu maddede yer alan genel sınırlama sebepleri temel hak ve hürriyetlerin tümü için geçerlidir."

8- "Madde 25.- Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir.

Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz."

9- "Madde 26.- Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir.

Bu hürriyetlerin kullanılması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.

Düşüncelerin açıklanması ve yayılmasında kanunla yasaklanmış olan herhangi bir dil kullanılamaz. Bu yasağa aykırı yazılı veya basılı kâğıtlar, plâklar, ses ve görüntü bantları ile diğer anlatım araç ve gereçleri usulüne göre verilmiş hâkim kararı üzerine veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kanunla yetkili kılınan merciin emriyle toplattırılır. Toplatma kararını veren merci bu kararını, yirmidört saat içinde yetkili hâkime bildirir. Hâkim bu uygulamayı üç gün içinde karara bağlar.

Haber ve düşünceleri yayma araçlarının kullanılmasına ilişkin düzenleyici hükümler, bunların yayımını engellemek kaydıyla, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetlerinin sınırlanması sayılmaz."

10- "Madde 31.- Kişiler ve siyasî partiler, kamu tüzelkişilerinin elindeki basın dışı kitle haberleşme ve yayım araçlarından yararlanma hakkına sahiptir. Bu yararlanmanın şartları ve usulleri kanunla düzenlenir.

Kanun, 13 üncü maddede yer alan genel sınırlamalar dışında bir sebebe dayanarak, halkın bu araçlarla haber almasını, düşünce ve kanaatlere ulaşmasını ve kamuoyunun serbestçe oluşmasını engelleyici kayıtlar koyamaz."

11- "Madde 38.- Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

Suç ve ceza zamanaşımı ile ceza mahkûmiyetinin sonuçları konusunda da yukarıdaki fıkra uygulanır.

Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur. Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.

Hiç kimse kendisini ve kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz.

Ceza sorumluluğu şahsidir.

Genel müsadere cezası verilemez.

İdare, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz. Silahlı Kuvvetlerin iç düzeni bakımından: bu hükme kanunla istisnalar getirebilir.

Vatandaş, suç sebebiyle yabancı bir ülkeye geri verilemez."

12- "Madde 55.- Ücret emeğin karşılığıdır.

Devlet, çalışanların yaptığı işe uygun adaletli bir ücret elde etmeleri ve diğer sosyal yardımlardan yararlanmaları için gerekli tedbirleri alır.

Asgari ücretin tespitinde ülkenin ekonomik ve sosyal durumu gözönünde bulundurulur."

13- "Madde 87.- Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri, kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak; Bakanlar Kurulunu ve bakanları denetlemek; Bakanlar Kuruluna belli konularda kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi vermek; bütçe ve kesinhesap kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek; para basılmasına ve savaş ilânına karar vermek; milletlerarası andlaşmaların onaylanmasını uygun bulmak, Anayasanın 14 üncü maddesindeki fiillerden dolayı hüküm giyenler hariç olmak üzere, genel ve özel af ilânına, mahkemelerce verilip kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek ve Anayasanın diğer maddelerinde öngörülen yetkileri kullanmak ve görevleri yerine getirmektir."

14- "Madde 128.- Devletin, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür.

Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir.

Üst kademe yöneticilerinin yetiştirilme usul ve esasları, kanunla özel olarak düzenlenir."

15- "Madde 129.- Memurlar ve diğer kamu görevlileri Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunmakla yükümlüdürler.

Memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve bunların üst kuruluşları mensuplarına savunma hakkı tanınmadıkça disiplin cezası verilemez.

Uyarma ve kınama cezalarıyla ilgili olanlar hariç, disiplin kararları yargı denetimi dışında bırakılamaz.

Silahlı Kuvvetler mensupları ile hâkimler ve savcılar hakkındaki hükümler saklıdır.

Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabilir.

Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunla belirtilen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idari merciin iznine bağlıdır."

16- "Madde 133.- Radyo ve televizyon istasyonları, ancak Devlet eli ile kurulur ve idareleri tarafsız bir kamu tüzelkişiliği halinde düzenlenir.

Kanun; Türk Devletinin varlık ve bağımsızlığını, ülkenin ve Millet'in bölünmez bütünlüğünü, toplumun huzurunu, genel ahlâkı ve Anayasanın 2 nci maddesinde belirtilen Cumhuriyetin temel niteliklerini koruyacak tarzda yayın yapmasını düzenler ve Kurumun yönetim ve denetiminde, yönetim organlarının oluşturulmasında ve her türlü radyo ve televizyon yayınlarında tarafsızlık ilkesini gözletir.

Haber ve programların seçilmesi, işlenmesi, sunulması ve millî kültür ve eğitime yardımcılık görevinin yerine getirilmesi, haberlerin doğruluğunun sağlanması esasları, organların seçimi, görev, yetki ve sorumlulukları kanunla düzenlenir.

Yukarıdaki ikinci fıkra hükümleri, kamu iktisadî teşebbüsü niteliği taşıyan veya Devlet yahut diğer kamu tüzelkişilerinden malî yardım gören haber ajansları hakkında da uygulanır."

III- İLK İNCELEME:

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Yekta Güngör ÖZDEN, Necdet DARICIOĞLU, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU, Muammer TURAN, Mehmet ÇINARLI, Mustafa GÖNÜL, Oğuz AKDOĞANLI, İhsan PEKEL, Selçuk TÜZÜN, Ahmet N. SEZER ve Erol CANSEL'in katılmalarıyla 15.3.1989 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

IV- ESAS İNCELEME:

Davanın esasına ilişkin rapor, dava dilekçesi ve ekleri, iptali istenen Yasa kurallarıyla dayanan Anayasa Kuralları, bunların gerekçeleri ile öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. 3517 Sayılı Yasa'nın 1. Maddesi'nin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu:

Yasa'nın yayımlandığı günden başlayarak, radyo ve televizyon verici istasyonlarının, program linklerinin planlanması, projelendirilmesi, kurulması, yemlenmesi ve işletilmesi görev ve yetkisinin Türkiye Cumhuriyeti Posta, Telgraf ve Telefon işletmesi Genel Müdürlüğü (PTT)'ne ait olduğunu, PTT'nin bu yatırım ve hizmetlerle program nakli için Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğü (TRT)'den herhangi bir ad altında ücret ya da karşılık isteyemeyeceğini öngören bu maddenin, Anayasa'nın Başlangıç bölümüyle 2., 5., 10., 13., 25., 26., 31. ve 133. maddelerine aykırı olduğu savı, öncelikle, doğrudan ilgili bulunduğu 133. madde yönünden ele alınmıştır.

1- Anayasa'nın 133. Maddesi Yönünden İnceleme:

a) Kuruluş ve Yönetim:

1982 Anayasası'nın 133. maddesinin birinci fıkrası, 1961 Anayasası'nın değişik 121. maddesinin birinci fıkrasının ilk tümcesinin, yasayla kurulma zorunluluğu dışında, yinelenmesi biçimindedir. 133. maddenin birinci fıkrasında "kanun" sözcüğüne yer verilmemesi, devlet eliyle kurulacak yönetimin kamu tüzelkişiliği olarak düzenlenmesi karşısında bir boşluk yaratmamaktadır. Anayasa'nın 123. maddesi gereğince, kamu tüzelkişiliğinin ancak yasayla ya da yasanın açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulması, yasayla düzenlemenin doğallığını gösterdiği gibi 133. maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında Kurum'un yönetim ve denetiminde, yönetim organlarının oluşturulmasıyla her türlü yayınlarda tarafsızlık ilkesinin yasayla düzenleneceğinin öngörülmesi, yasa zorunluluğunu vurgulamaktadır. Bir değişiklik önergesiyle metne alınan "ancak" sözcüğü, fıkraya açıklık ve kesinlik getirerek radyo ve televizyon istasyonlarının yalnız devlet eliyle kurulacağını göstermekte, bu konudaki devlet tekeli pekiştirmektedir.

Haberleşme, eğitim ve propaganda alanında yapısal ve teknik üstünlüğüyle yaygınlık ve etkinlik yönünden öbür kitle haberleşme araçlarına göre özel bir yeri olan radyo ve televizyonun hukuksal konumları, ülkelerinin siyasal rejimleriyle yakından ilişkilidir. Kamuoyunun yansız biçimde oluşturulmasında önemli işlevi bulunan radyo ve televizyonun yayınlarının zorunlu kıldığı gelişmiş teknoloji büyük parasal olanaklarla gerçekleştirilmektedir. Anayasa'nın 133. maddesinde, radyo ve televizyon istasyonlarının kurulmasıyla yönetimi birbirinden ayrılmamış, devlet eliyle kurulacağı belirtilerek devlet tekeli açıklanmışken, yönetimin tarafsız bir kamu tüzelkişiliği biçiminde düzenleneceğine değinilerek bu tekelin kimde olacağı da ortaya konulmuştur. Maddenin birinci fıkrası, radyo ve televizyon istasyonlarının kurulup yönetilmesinin tarafsız bir kamu tüzelkişiliğince yerine getirileceğini öngörmektedir.

Radyo ve televizyon istasyonlarını kurup yönetecek tarafsız kamu tüzelkişiliğinin hukuksal niteliği, Anayasa'ya aykırılık sorununun çözümünde büyük ağırlık taşımaktadır. Anayasa'nın, ayrı kavramlar olan "kurulma" ve "idare" sözcüklerini aynı anlamda kullanmadığı, kurma işlevinin yönetim işlevini kapsamadığı açıktır. Ne var ki, anayasakoyucu, devlet eliyle kurulmayı ve yönetimin yansız bir kamu tüzelkişiliğince yerine getirilmesini öngörürken, yönetimini ve işletilmesini bıraktığı kurumdan ayrı bir kuruma kuruluş görevini yüklemek istememiştir. Bugüne kadar süregelen uygulama, kurma ile yönetip işletme görevinin aynı yansız kamu tüzelkişiliğince yapıldığını göstermektedir, "idare" sözcüğü de yönetimin tüm gereklerini içermektedir. Yönetim alanı içinde, ayrıntıdan bütüne, tüm olguları kapsayan bu sözcük, teknik ve güncel gereksinimleri yöntemden, elemana, araç-gerece kadar karşılamaktadır. İşlevsel ve örgütsel yanlarıyla, yönetim hukuku ve yönetim bilimi alanında birleşilen görüşlere dayanan "idare", eylem ve öge bütünlüğünü anlatmaktadır. Birbirine sıkı sıkıya bağlı olan örgütsel ve işlevsel içerikler, bir kuruluştaki nesnel varlıktan soyut kurallara uzanan geniş bir yapıyı gerçekleştirirler. Anlaşılmaktadır ki, 133. maddenin birinci fıkrasındaki "... idareleri..." sözcüğü, yansız kamu tüzelkişiliği olarak örgütlenme zorunluluğuyla birlikte, oluşturulacak bu nitelikteki kurumun radyo ve televizyon istasyonlarının yönetimini de üstleneceğini anlatmaktadır. Anayasa'nın sözü edilen bu maddesine göre, radyo ve televizyon yönetimleri, yansız bir kamu tüzelkişiliği olarak örgütlenirken radyo ve televizyon istasyonlarının kurulmasına ve yönetimine ilişkin görevleri de bu örgüt yüklenecektir. Maddenin ikinci fıkrasında geçen "... tarafsızlık ilkesi..." nin ancak, yansız bir kamu tüzelkişiliğince sağlanacağı benimsenerek, her türlü radyo ve televizyon yayınının, istenmeyen etkilenmeler dışında yapılması amaçlanmıştır. Maddenin birbirini tamamlayan birinci ve ikinci fıkraları birlikte yorumlanıp değerlendirildiğinde, radyo ve televizyon istasyonlarının yansız bir kamu tüzel kişiliği eliyle kurulup yönetileceği biçimde anlaşılması gerekmektedir.

b) Radyo ve Televizyon İstasyonu-Vericiler:

Radyo ve televizyon kurumu, radyo ve televizyon istasyonlarıyla bunların yönetimleri için kurulan örgütten oluşur. Verici antenleriyle birlikte radyo ya da televizyon verici tesislerinin tümünü kapsayan istasyon tanımı içine radyo ve televizyon yayımı için gerekli tüm teknik tesisler girmektedir. Vericilere özellikle yer veren istasyon tanımı, stüdyo ve verici birlikteliğine dayanmaktadır. Radyo ve televizyon istasyonlarını bu iki teknik ünite oluşturmaktadır. Stüdyo, ses ve ışığı boşlukta ya da kablo, cam gibi iletken ve benzeri bir fiziksel ortamda ışık hızıyla yayılan, elektrik ve manyetik özellikleri olan (elektromanyetik) dalgaya dönüştürür. Verici istasyon, yapay olarak üretilip program linkleri aracılığıyla kendisine ulaştırılan bu dalgaları yükseltip boşluğa yayarak radyo ve televizyon alıcılarının programları görüntü ve ses olarak almalarını sağlar. 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu'nda (Madde 3-d) radyo ve televizyon verici istasyonu, "Radyo ve televizyon yayımı yapmak üzere donatılmış her türlü hareketli veya sabit tesis" biçiminde tanımlanmakta ve genellikle "radyo ve televizyon istasyonu"yla eşanlamlı olarak kullanılmaktadır. 2954 sayılı Yasa'nın 3517 sayılı Yasa ile değiştirilmeden önceki 4. maddesinde bu kavram için kimi yerde "radyo ve televizyon istasyonu", kimi yerde de "radyo ve televizyon verici istasyonu" denilmekteydi. Yine 2954 sayılı Yasa'nın 9. maddesinin değişik (d) bendinde "istasyon ve tesislerde kullanılacak alet ve cihazlar"dan söz edilirken, istasyondan vericilerin, tesislerden de stüdyoların amaçlandığı anlaşılmaktadır. Aynı ayırım, 63. maddenin değişiklikten önceki (a) bendinde de yer almaktaydı. Teknik kavramlar, yasadaki yasaya değişmeyeceğine göre, Anayasa'nın 133. maddesindeki "radyo ve televizyon istasyonu" kavramı içerisine verici istasyonların öncelikle girdiği kabul edilmelidir. 2954 sayılı Yasa'nın 4. maddesinin değişiklikten önceki (a) bendinde "radyo ve televizyon verici istasyonlarının kurulması, işletilmesi, yayınlarının düzenlenmesi ile yurt içine ve yurt dışına yayın yapılması Devletin tekelindedir" denilerek, Anayasa'nın 133. maddesinde öngörülen tekelin, vericilerin kurulması, işletilmesi ve yayınlarının düzenlenmesi tekeliyle özdeşleşmesine neden olması, sıkı birlikteliğin sonucudur. Olağan bağlantı durumunda ana stüdyo yayınının yapılması, herhangi bir nedenle (stüdyo aygıtlarının bozulması, enerji ve link kesintileri, program kanallarının arızalanması gibi) ana stüdyonun yayın dışında kalması durumunda ise verici istasyonlardan video ve ses bantlarıyla yayının sürdürülmesi vericilerin güncel ve zorunlu işleviyle istasyon içindeki yerini ve stüdyolarla bağlantısını göstermektedir.

c) Bu açıklamaların ışığında, 3517 sayılı Yasa'nın inceleme konusu 1. maddesinin, radyo ve televizyon istasyonu kavramının ayrılmaz bir ögesi olan verici istasyonların planlanması, projelendirilmesi, kurulması, yenilenmesi ve işletilmesi görev ve yetkisini PTT'ye bırakmasının Anayasa'nın 133. maddesinin amaçladığı yansız bir kamu tüzelkişiliği kavramıyla çelişip çelişmediğinin saptanması gerekmektedir. Plânlama, projelendirme, kurulma, yenilenme ve işletme konularının 133. maddede yer alan "idare" kavramından ayrılık tutulmasına olanak yoktur. Yönetmelik nitelikteki bu görevleri PTT kurumuna devreden 3517 sayılı Yasa'nın 2. maddesi, PTT'nin bu alandaki yetkisine, bu şebekeleri yayın amacıyla kendisinin kullanamayacağı, başkalarına kiralamayacağı, yayına verilecek radyo ve televizyon programları ile yayın saatleri üzerinde herhangi bir tasarrufta bulunamayacağı gibi kimi kısıtlamalar getirmiştir. Anayasa'nın 133. maddesinin ilk fıkrasının, programların önceden saptanması ve yayınlar üzerinde herhangi bir kuruluşun müdahalesini önlemeyi de amaçlayan genel anlatımı yalnız program ve yakın tekelini değil, stüdyoları ve verici istasyonlarıyla bir bütün olan radyo ve televizyon istasyonlarını ve bunların yansız bir kuruluşça yönetilmelerini kapsar. Verici istasyonu teknik zorunluluklarla de olsa başka bir kuruma devretmeyi uygun bulmak, istasyon kavramını içeriğinden soyutlamak olur. Verici istasyonların kurulup işletilmesi yetkisinin TRT Kurumu'ndan alınması, bu Kurumun istasyonlar üzerindeki tekeli

bir bakıma yalnızca stüdyoların kurulup işletilmesiyle sınırlandırmaktır. Özel stüdyoda program hazırlanabilirse de buralarda üretilen programın vericilere ulaştırılarak yayın yapılmasına Anayasa elverişli değildir. Program nasıl hazırlanırsa hazırlansın, önemli olan, yansız kamu tüzelkişiliğine bunların yayınlanmasını sağlayacak verici istasyonlar üzerinde tam yetki tanımaktır. Vericilerin teknik işletmelerinin, yönetim kavramının içinde bulunduğu belirgindir. Daha önce TRT Kurumu'nda olan vericilere ilişkin yetkilerin, 3517 sayılı Yasa'nın geçici 1. ve geçici 2. maddeleriyle geniş biçimde PTT'ye devri, verici istasyonlarla TRT arasındaki bağı kaldırarak TRT'nin tekelini zayıflatmıştır. Verici istasyonların kurulması, işletilmesi ve yayınların düzenlenmesi, istasyonların yönetimi kavramının birbirinden ayrılmaz öğeleridir. Stüdyo ile birlikte asıl amaç olan yayın yapmanın nesnel koşulunu oluşturan kurulma ve işletilmenin yayını yapacak kuruluştan alınması, güvenceyi sarsar ve ileride yapılacak tamamlayıcı düzenlemelerle siyasal iktidarların dolaylı müdahalelerine ya da anayasal sistemden uzaklaşmasına neden olabilir. Verici istasyonlara gelen yayınların alıcıya ulaştırılmasını, dağıtım yapmayı "yayın" kavramını bölerek TRT'nin tekelinden çıkarmak, yansız kamu tüzelkişiliğinin yetkisi dışında tutmaktır. Dava dilekçesinde, 3517 sayılı Yasa'nın gerekçesini karşılayan anlatımlar ve dosya içeriğindeki bilgiler gözetildiğinde 1987 yılı sonuna göre, ana verici istasyonlarla yardımcı verici istasyonların büyük bölümü TRT Kurumu'na yapılmış olduğundan ikileme sakıncasından da söz edilemez.

2954 sayılı Yasa'nın 8. maddesindeki "Tarafsız bir kamu tüzelkişiliğine sahip Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu kurulmuştur" açıklığı, Anayasa'nın 133. maddesindeki yansız kamu tüzelkişiliği eliyle yürütme gereğinin yanıtıdır. Oysa, Türkiye Cumhuriyeti Posta Telgraf ve Telefon işletmesi Genel Müdürlüğü, Ulaştırma Bakanlığı ile ilgilendirilmiş bir kamu iktisadî kuruluşudur. 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye göre kamu iktisadî kuruluşu, sermayesinin tamamı devletin olan ve tekel niteliğindeki mallar ile temel mal ve hizmet üretmek ve pazarlamak üzere kurulan, kamu hizmeti niteliği ağır basan kamu iktisadî teşebbüsüdür. PTT'nin kuruluş ve işleyişine ilişkin hükümler 233 sayılı KHK'de gösterilmiştir. Genel Müdür yönetim kurulunun başkanıdır ve ilgili bakanın önerisi üzerine ortak karar ile atanır. En üst düzeyde yetkili ve sorumlu karar organı olan Yönetim Kurulu, bir başkan ve beş üyeden oluşur. Üyelerinin ikisi Ulaştırma Bakanının, biri Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı olduğu bakanın, ikisi teşebbüs genel müdür yardımcıları arasından ilgili bakanın önerisi üzerine ortak karar ile atanır. 2954 sayılı Yasa'nın 10. ve 13. maddeleri ise, TRT Yönetim Kurulu üyelerinin ve Genel Müdür'ünün atanmasında tarafsızlık ilkesini sağlayacak özel yöntemler öngörmüştür. Bakanlar Kurulu'na atansalar da aday gösterilmeleri Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu'na yapılmaktadır. Anlaşılmaktadır ki, TRT Kurumu 2954 sayılı Yasa gereği tarafsız bir kamu tüzelkişiliğindedir ve Yasası da, Anayasa gereği bu niteliği gözetilerek hazırlanmıştır. Bu durumda PTT İşletmesi Genel Müdürlüğü'nün tarafsız bir kamu tüzelkişisi sayılması söz konusu değildir. Anayasa'nın aradığı koşul, yansız niteliklidir.

Konuyla ilgili bir durum, Anayasa'nın "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" başlıklı 26. maddesinde yer almaktadır. Sözü edilen maddenin birinci fıkrasının son tümcesi, "Bu fıkra hükmü, radyo ve televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayınların izin sistemine bağlanmasına engel değildir." biçiminde bir kural koymaktadır. Gerekçenin ilgili bölümünde, bu tür araçların etkilerinden söz edildikten sonra, "Bu gerekçe iledir ki, radyo, televizyon ve sinema yoluyla yayınlarda "serbesti sistemi" yerine, "izin sistemi" kabul edilebilecektir" denilmektedir. 1961 Anayasası'nda yer almayan bu kural, izin almak koşuluyla, özel kişilerce radyo ve televizyon yayım yapılabileceği yolunda bir yoruma elverişli görülmektedir. Böyle bir anlayışsa, radyo ve televizyon istasyonlarının ancak devlet eli ile kurulacağını ve yönetimlerinin yansız bir kamu tüzelkişiliği durumunda düzenleneceğini, böylece devlet tekelini öngören Anayasa'nın 133. maddesiyle çelişmektedir. Özel girişimin

devlet tekeli dışında radyo ve televizyon işletmesi kurması yürürlükteki kurallar karşısında olanaksız bulunduğundan Anayasakoyucunun, özel girişime radyo televizyon yolunu açacak düzenlemelerin "izin sistemi"ne bağlı kalınarak yapılması ilkesini benimsediği anlaşılmaktadır. Konunun özel olarak düzenlediği 133. madde hükmü değiştirilmedikçe, 26. maddenin özel girişime bile yayın yetkisi tanıdığını varsayarak, vericilerin bir devlet kuruluşu olan PTT'ce işletilmesinde anayasal bir engel olmadığı yolunda bir yargıya varmak sağlıklı olmaz.

Anayasa'nın 133. maddesinin ilk fıkrasında sözü edilen "radyo ve televizyon istasyonları" kapsamı içerisine, verici istasyonların temel bir öge olarak girmesi, aynı fıkra göre istasyonların kurulup yönetilmeleri tekelinin yansız bir kamu tüzelkişiliği durumunda düzenlenmesi gereği karşısında verici istasyonların planlanması, projelendirilmesi, kurulması ve işletilmesi görev ve yetkisinin, yansız bir kamu tüzelkişiliği niteliğinde sayılmayan Posta, Telgraf ve Telefon İşletmesi Genel Müdürlüğü'ne veren inceleme konusu kuralın ilk fıkrası, Anayasa'nın 133. maddesinin ilk fıkrasıyla bağdaşmamaktadır.

Anayasa'nın 133. maddesinin birinci fıkrasında ancak devlet eliyle kurulabilecekleri ve yansız bir kamu tüzelkişiliğince yönetilecekleri öngörülen radyo ve televizyon istasyonları hakkındaki düzenlemenin neleri içereceği aynı maddenin ikinci fıkrasında belirtilmiştir. Birinci fıkranın buyurduğu ve yasa türünde olacağı daha önce açıklanan düzenleme, bu yolla gerçekleştirilecek kurumun yönetim ve denetiminde, yönetim organlarının oluşturulmasında ve her türlü radyo ve televizyon yayınlarında yansızlık ilkesini gözetmesine, yürütmenin siyasal iktidarın etkisi dışında olabildiğince yansız çalışmasının sağlanmasına yöneliktir. Kurumun program hazırlamasından toplumun ses ve görüntüyü almasına kadar tüm evreleri içeren "yayın", Anayasa ilkelerine uygun olmak zorundadır. Bu zorunluluk, örgüt yapısıyla çalışma yöntemlerini de kapsar. Yürütmenin etki alanı içindeki işlevlerin yansızlık konusunda yaratacağı kuşku, görevin gereğiyle yerine getirilmesini engeller. Anayasa'nın, radyo-televizyon yayını gibi çağın en ileri teknolojik aşamasını yapmış bir kamu hizmeti için öngördüğü yönetim biçimi, yine Anayasa'da belirtilen nitelikleri taşımalıdır. Bu gereklerin gözardı edilmesi, yadsınması ya da zayıflatılması Anayasa'ya aykırılık oluşturur. PTT'nin genel yürütmeye bağımlılığı, yönetim ve denetimle yönetim organlarının oluşturulmasında yürütmenin yetkisi, Anayasa'nın öngördüğü yansız kamu tüzelkişiliği olarak nitelenmesini olanaksız kılar. Kamusal güvenceden yoksunluk, işlevlerin özlenen, hattâ olağan düzeyde kotarılmasını aksatır. Siyasal iktidarların müdahalelerine açık olan kurumlar, çalışmalarında başarılı olamaz ve hızlı bir bozulmaya uğrarlar. Hukuksal gereklerin yerini siyasal istemlerin alması durumunda bu sonuç kaçınılmazdır. Hukuk devletinde ise adaletin, hak ve özgürlüklerin gereklerine uyulması savsaklanamayacağı gibi yöneticilerin kişisel tutumlarına, gelişigüzel isteklerine bırakılamaz. Anayasa'nın radyo-televizyon yayınlarının çok yönlü etkinliği gereği sağladığı güvencenin anlamına ters düşen düzenlemeler uygun karşılanamaz. Temel erek, radyo-televizyon yönetiminin siyasal iktidarın etkisinden uzak tutulmasıdır. Dışlanan etki, yalnız siyasal iktidarla sınırlı olmayıp tüm yönetim makamlarının, siyasal partilerin, gerçek ve tüzelkişilerin de yansızlığı gölgeleyecek tutum ve davranışlarına kapalılığı anlatır. Yansızlığı olumsuz yönde etkileyecek sınırlama ve kayıtlamalar da yerinde görülemez. Demokratik bir toplum düzeninde karşılıklı etkileşimin oluşturduğu olumlu ortamın her tür olumsuz etkiden korunması gerekir. İncelenen Yasa ile TRT Kurumu, kendi sorumluluğu altında ve özgün anlayışı içinde yansız çalışma olanağından yoksun bırakılmıştır. PTT'nin katkısı ise kamuoyunun serbestçe oluşumunu aksatma nedeni olacak boyuttur. TRT'nin Anayasa'dan kaynaklanan yansız yapısı, işlevlerine müdahale ile sarsıntıya uğradığı gibi, yayın alanındaki yetkilerle PTT müdahaleci bir kurum olarak ortaya çıkarılmaktadır. Yasakoyucu, Anayasa'nın öngördüğü ilkelere uymak zorundadır. TRT Kurumu'nun yansızlığını güçlendirecek düzenlemeler yerine bu yansızlıktan hoşnut olmamaya bağlanabilecek zayıflatma yöntemini

izlemesi uygun değildir. Anayasa'nın öngördüğü yansızlığa koşut nitelikleri koruyucu biçimde kurallar getirilmelidir. Bu bağlamda, verici kuruluşlarının yayın hizmeti dışında düşünülmesi hizmeti olumsuz yönde etkiler. Ulusal radyo televizyon yayınlarında hizmeti bölerek, bilimsel kurallara aykırı biçimde parçalara ayırarak yetkili sayısın; artırmanın atılım sağlayacağı da bir varsayımdır ve bu nedenle de olsa Anayasa'ya aykırı düzenleme yapılamaz. Kitle iletişim aracı olması nedeniyle toplumsal bir anlatım aracı niteliği taşıyan radyo ve televizyon yayınları kamusal niteliklidir. Temel hak ve özgürlükler arasında önemli bir yeri bulunan "anlatım özgürlüğü" için anayasal güvencenin özelliği anlamlıdır. Yayınları düzenleme, yurt içine ve dışına yayın yapma tekeli, Anayasa'dan kaynaklanan 2945 sayılı Yasa'yla, TRT Kurumu'na verilmiş olup radyodifüzyon tekelinin niteliği ve hizmetin özelliği gereği; yönetim düzeninin Anayasa'nın 133. maddesine uygun biçimde olması gözetilecektir. PTT'yi Anayasa'nın öngördüğü yansızlık ilkesine göre oluşmuş bir tüzelkişilik saymak olanaksızdır. Kurumsal ve yönetsel yansızlık, ödün verilmesi düşünülemeyecek Anayasal ilkelerdendir. Bir anlamda kurumsallaşma sayılan demokrasi, kişisel etkilere, özellikle yürütmenin etkisine açık, onun gözetim ve denetimine bağlı, hattâ yönetiminde ağırlığı olan kurumların yansızlığına kabule elverişli sayılamaz. Kurulma ve yönetim niteliğini birbirinden ayırmayan Anayasa'nın 133. maddesi yansızlığa büyük önem vermiştir.

Asıl işlevi nokta haberleşmesi (telekomünikasyon) olan PTT ile asıl işlevi yayıncılık (radyodifüzyon) olan TRT'nin kendi yapıları içinde organikal bütünlük göstermelerine karşılık görevlerine ilişkin konularda teknik ve yönetsel bakımdan ayrılıklar taşıyan kurumlar-kuruluşlar olduğunda duraksanamaz. Yapısal bütünlükleri, Anayasa'nın 133. maddesinin içeriği karşısında, radyo-televizyon yönetimi için belirgin bir özellik taşımaktadır. Söz konusu özellik, PTT ile TRT arasındaki sistem farkını sergilemektedir. Bu fark, radyo ve televizyon yönetiminin "... tarafsız bir kamu tüzelkişiliği halinde düzenlenmesi" zorunluluğunu gündeme getirmiştir. Gerçekten, Anayasa'nın sistematigi ve 176. maddesine göre Anayasa metni içinde olmamakla birlikte ilgili oldukları Anayasa maddelerinin konularını, aralarındaki sıralamayı ve bağlantıyı gösteren madde başlıkları gözönünde tutulduğunda "Radyo ve Televizyon İdaresi ve kamuyla ilgili haber ajansları" başlıklı 133. maddenin, radyo ve televizyon yönetimini, istasyonları ve bunların yönetimleri için kurulan örgütlerden oluşan bir bütün olarak kabul ettiği anlaşılır. İstasyon kavramı, verici antenleriyle birlikte radyo ve televizyon tesislerinin tümünü kapsadığına göre, yönetimleri yansız kamu tüzelkişiliği niteliğinde olacaktır. Tüm toplum tarafından alınması amacıyla yapılan radyo haberleşmesinin adı olan "radyodifüzyon", günümüzde televizyon yayınlarını da kapsayan özellikle haberleşmedir. Bu görevin sorumluluğunu yüklenecik yansız kamu tüzelkişiliği zorunluluğu ilkesi karşısında, radyo ve televizyon verici istasyonlarının, program linklerinin planlanması, projelendirilmesi, kurulması, yenilenmesi ve işletilmesinin görev konusu yönünden merkezi yönetime bağlı PTT Genel Müdürlüğü'ne verilmesi Anayasa'nın 133. maddesinin birinci fıkrasıyla çatışmaktadır. Anayasa'nın 133. maddesinin öngördüğü iki değişik kuruluştan biri olan radyo ve televizyon yönetimi içinde PTT yönetiminin organik bakımdan yeri yoktur. Amaçsal ve işlevsel açıdan, teknik ve organik bakımdan iki ayrı sistemi, iki ayrı örgütü, iki ayrı yönetimi anlatan bu kuruluşlardan konuyla ilişkili haber ajansları dışında kalan radyo ve televizyon yönetimi, işlevi, yapısı ve doğası gereği, yansızlığı vazgeçilmez bir nitelik olarak bünyesinde taşımaktadır. Konu, PTT ya da TRT'nin kendi işlevlerinde daha başarılı olup olmaması, birinin öbüründen iyi sonuç alıp almaması değil, salt tüzelkişiliğin yansızlığı konusudur. Denetimdeki anayasal ölçüt budur. Yansızlığın alt yapısı oluşturulmadan, daha açık bir anlatımla, yansız bir örgüt kurulmadan yansız bir yönetimi gerçekleştirmek düşünülemeyeceğinden, yansız bir radyo-televizyon yönetimi kurmadan yansız bir yönetimi ve yayını sağlamak olanaksızdır. Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu'na değerini veren büyük sorumluluk, yansız yapısı, yansız yönetimi ve yansız yayınıyla Anayasa güvencesi sağlanarak

korunmuştur. PTT yukarda ayrıntılı biçimde anlatıldığı gibi Anayasa'nın öngördüğü nitelikte bir tüzelkişilik olmadığı için 3517 sayılı Yasa'nın 1. maddesi iptal edilmelidir.

Servet TÜZÜN, İhsan PEKEL ve Erol CANSEL bu görüşe katılmamışlardır.

d) Anayasa'nın 133. maddesinin ikinci fıkrasında, "Kanun; Türk Devletinin varlık ve bağımsızlığını, ülkenin ve milletin bölünmez bütünlüğünü, toplumun huzurunu, genel ahlâkı ve Anayasa'nın 2 nci maddesinde belirtilen Cumhuriyetin temel niteliklerini koruyacak tarzda yayın yapmasını düzenler ve Kurumun yönetim ve denetiminde, yönetim organlarının oluşturulmasında ve her türlü radyo ve televizyon yayınlarında tarafsızlık ilkesini gözetir." denilmektedir. Fıkranın başlangıcındaki "Kanun" sözcüğünden sonra "Kurumun" sözcüğü gelmesi gerekirken bu yapılmadığından yayın yapma eylemi öznesiz kalmakta, fıkranın sözcüklerinden kimin yayın yapacağı anlaşılamamaktadır. Bununla birlikte, radyo ve televizyon istasyonlarının yönetimi kendisine bırakılan tarafsız kamu tüzelkişiliğinin, yayın yapacak kurum olduğunda bir duraksama olmaması gerekir. Radyo ve televizyon programlarının ses ve görüntü olarak düzenlendiği ya da verildiği yerden alıcılara erişmesine kadar geçen sürece "yayın" denildiğine göre, bu sürecin tüm aşamalarındaki tekelin - radyolinkle resim ve ses iletilmesi ayrı tutulursa- TRT Kurumuna ait olması gerekir. Ancak, radyo ve televizyon verici istasyonlarının PTT'ye devri konusu, ilk planda, 133. maddenin birinci fıkrası ile ilgilidir. İkinci fıkra ile dolaylı bir ilişkinin varlığından söz edilebilir. Başka bir deyişle, Anayasa'ya aykırılığı belirleyen bu ikincil ilişki değildir. Birinci fıkra, kimi ülkelerde olduğu gibi vericilerin PTT tarafından işletilmesine engel olmasaydı yalnızca "Kurum" ya da "yayın" sözcüklerine dayalı bir aykırılık savı geçerli olmayabilirdi. Bu bakımdan, inceleme konusu kuralın Anayasa'nın 133. maddesinin ikinci fıkrasına aykırı olduğu savı yerinde görülmemiştir.

2. Anayasa'nın 25. Maddesi Yönünden İnceleme:

Herkesin düşünce ve kanaat özgürlüğüne sahip olduğunu, hangi amaçla olursa olsun kimsenin düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamayacağını, düşünce ve kanaatleri nedeniyle kınanamayacağını ve suçlanamayacağını öngören Anayasa'nın bu maddesi ile incelenen yasa kuralı arasında bir bağlantı kurmak güçtür. Düşünce ve kanaat özgürlüğü kavramı, genel yapısıyla Anayasa'nın 5. maddesinin anlamı doğrultusunda ele alınırsa, bu kavrama Anayasa'nın 25. ve 26. maddeleriyle yapılan düzenlemenin ötesinde yeni boyutlar verilebilir. Bu yaklaşım, düşüncenin özgürce oluşması kavramının da aynı özgürlüğün bir başka yönü olarak kabulünü gerektirir. Düşüncelerin özgürce oluşması için tek yönlü etkilemelerden, koşullandırmalardan kaçınılması, özellikle radyo ve televizyon gibi etkili iletişim araçlarının bu yolda kullanılmamasının yasalarla düzenlenmesi gerekir. Anayasa'nın 31. maddesiyle kişilere ve siyasal partilere anten hakkı bu amaçla tanınmıştır. Anayasa'nın 133. maddesinin öngördüğü "yayınlarda yansızlık" ilkesi de aynı nedene bağlıdır. Siyasal iktidarların buyruğu altındaki PTT yönetimine, incelenen kuralla tanınan yetki, yalnızca verici istasyonların işletilmesi olup kendi adına yayın yapması ya da yapılan yayınlar üzerinde tasarrufta bulunması söz konusu değildir. Bakım ya da teknik aksama gibi geçerli olmayan nedenlerle kimi yayınların izlenmesine bir devlet kurumunun engel olabileceği düşünülmemelidir. Bu nedenlerle 3517 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin Anayasa'nın 25. maddesiyle çelişen bir yönü görülmemiştir.

3- Anayasa'nın 26. Maddesi Yönünden İnceleme:

Anayasa'nın bu maddesi, düşünce ve kanaatlerini tek başına ya da toplu olarak değişik yollarla açıklama ve yayma haklarının resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber ya da fikir almak ve vermek serbestliğini kapsadığını belirtirken kimi nedenlerle sınırlanabileceğini de öngörmektedir. Yasa'nın incelenen 1. maddesiyle Anayasa'nın bu maddesindeki "... resmî makamların müdahalesi olmaksızın" durumu arasında bir bağ kurmak güçtür. Yasa'nın haber ya da fikir alma ve verme konusunda PTT'nin müdahalesine kapı açması düşünülemez. Özel haberleşmeyi üstlenen bir kuruluşun bu konudaki hizmeti bir müdahale sayılamaz. Anayasa maddesinde geçen "resmî makam" sözleri dayanak alınırsa TRT için de aynı sakınca ileri sürülebilir ki buna olasılık verilemez. Bu durumda, incelenen Yasa kuralının Anayasa'nın 26. maddesiyle çelişen bir yanı bulunamamıştır.

4- Anayasa'nın 31. Maddesi Yönünden İnceleme:

Anayasal güvenceye bağlanan düşünce ve kanaat özgürlüğü, düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü, basın dışı kitle haberleşme araçlarından yararlanma özgürlüğü gibi temel hak ve özgürlüklerin radyo ve televizyon yayınlarıyla bağlantılı olarak gerçekleştirilmesinde en uygun sistemin, Anayasa'nın 133. maddesinde öngörülen yansız kamu tüzelkişiliği tekeli olduğu benimsenirse, bu sistemden verilen her ödünün belirtilen temel hak ve özgürlükleri olumsuz yönde etkileyeceğinin, bu bağlamda verici istasyonlarının PTT'ye devrinin de aynı sonucu doğuracağının kabulü gerekir. Oysa, radyo ve televizyon istasyonlarının devlet tekeline alınması, düşünce ve düşünceyi yayma özgürlüğünün bu yolla daha kolay kullanılacağına inanılmasından değil, bu çok etkili araçların devletin güdümü, gözetim ve denetimi altında tutulmak istenmesinden kaynaklanmaktadır. Nitekim, Anayasa'nın 133. maddesi, bir yandan yansızlık ilkesini benimserken öbür yandan devletin varlığı için vazgeçilmez gördüğü belli konuları bundan ayırık tutmuştur. Radyo ve televizyon yayınlarının özel girişime bırakıldığı ülkelerde bile, devletin bu yayınları değişik yollarla olabildiğince denetlemeye çalıştığı bilinmektedir.

Siyasal iktidarların yayın konusundaki devlet tekeline kötüye kullanma eğilimine girebilecekleri düşüncesiyle Anayasa'nın aldığı değişik önlemler içinde yayınlarda yansızlık, haberlerde doğruluk ve yansızlık, istasyonların yansız bir kamu tüzelkişiliğince kurulup yönetilmesi ilkeleriyle anten hakkı vardır. Bu önlemlere ilişkin kurallar devlet tekelinin bir ürünü olarak değil, bu tekelin sakıncalarını gidermek amacıyla konulmuştur. Bu durumda, tekel sisteminden uzaklaşılmasına neden olan her düzenlemenin, mutlak olarak belirtilen hak ve özgürlükleri kısıtlayacağını kabul etmek doğru olmaz. İncelenen kural, PTT'ye programların içeriğini belirleme, radyo ve televizyondan kitle haberleşme aracı olarak yararlanmayı engelleme hakkını vermediği için Anayasa'nın 31. maddesiyle çelişmemektedir.

5. Anayasa'nın 10. Maddesi Yönünden İnceleme:

Anayasa'nın 133. maddesiyle kurala bağlanan yansızlık ilkesi, 31. maddesiyle kişilere ve siyasal partilere tanınan anten hakkı, eşitlik ilkesinin radyo, televizyon yayınlan alanına yansması olarak değerlendirilebilir de yukarıda da belirtildiği gibi, vericilerin işletilmesinin PTT idaresine devri, program düzenlenmesi ve bunların yayını konusunda bu idareye herhangi bir yetki vermez. Bunlar üzerindeki tasarruf hakkı, daha önce olduğu gibi, yalnızca yansız bir kamu tüzelkişiliği niteliğinde olan TRT Kurumu'nundur. Bu bakımdan, inceleme konusu kuralın Anayasa'nın eşitlik konusunu düzenleyen 10. maddesiyle doğrudan bir ilişkisi bulunmamaktadır.

6. Anayasa'nın 13. Maddesi Yönünden İnceleme:

3517 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin Anayasa'nın 25., 26. ve 31. maddelerine aykırı olmadığı, maddenin düşünce ve kanaat özgürlüğü, düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü ve kamu tüzelkişilerinin elindeki basın dışı kitle haberleşme araçlarından yararlanma hakkıyla doğrudan ilişkisi bulunmadığı, bu hak ve özgürlükleri kısıtlamasının söz konusu olmadığı belirtilmişti. Buna bağlı olarak, 1. maddenin bir temel hak ya da özgürlüğün sınırlandırılması durumunda uygulanacak ölçüyü gösteren 13. maddeye aykırılığın söz etmek olanağı da yoktur.

7. Anayasa'nın 5. Maddesi Yönünden İnceleme:

İptali istenilen yasa kuralı ile devletin temel amaç ve görevlerini açıklayan Anayasa'nın 5. maddesi arasında bir ilişki bulunmamaktadır. Kavramları genişletip bağlantıları artırarak değerlendirme, maddelerin kapsamını sınırsızlığa kadar götürebilir. Sorunu, ilgi alanıyla sınırlı tutarak incelemek gerekir. Bu durumda da doğrudan ya da dolaylı bir ilişki söz konusu değildir.

8. Anayasa'nın 2. Maddesi Yönünden İnceleme:

Radyo ve televizyon vericilerinin işletilmesinin PTT'ye devrini öngören Yasa kuralının düşünce ve düşünceyi açıklayıp yayma özgürlüğünü doğrudan etkilemediği yukarıda belirtilmişti. Düzenlemede, Cumhuriyetin niteliklerini ilgilendiren bir duruma rastlanmamıştır. Anayasa öngörmüş olsa idi hukuk devletinde radyo ve televizyon vericilerinin kurulup işletilmesi bir başka devlet kuruluşuna ya da ortak yönetime verilebilirdi.

9. Anayasa'nın Başlangıç Bölümü Yönünden İnceleme:

Dava dilekçesinde Anayasa'nın Başlangıç bölümüne aykırılık savı, yasa kuralının Anayasa'nın 25., 26. ve 31. maddelerine aykırı olduğu varsayımına dayandırılmıştır. Düzenlemenin, Anayasa'nın Başlangıç bölümünde yer alan herhangi bir ilkeye, özellikle "Her Türk vatandaşının bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak ... maddî ve manevî varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine sahip olduğu" ilkesine ters düşen bir yönü yoktur.

B. 3517 Sayılı Yasa'nın 2. Maddesinin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu:

PTT'nin, program sayısı kadar radyo ve televizyon yayın şebekesini TRT'ye ayıracağını, PTT'nin bu şebekeleri yayın amacıyla kendisinin kullanamayacağı gibi gerçek ya da tüzelkişilere, kamu kurum ve kuruluşlarına kiralayamayacağını, kullandırmayacağını ve yayına verilecek radyo ve televizyon programları ile yayın saatleri üzerinde herhangi bir tasarrufta bulunamayacağını öngören bu maddenin Anayasa'nın Başlangıç bölümüne, 2., 5., 10., 13., 25., 26., 31. ve 133. maddelerine aykırı olduğu savı, sözü edilen Yasa'nın I. maddesinin Anayasa'nın Başlangıç bölümü ile 2., 5., 10., 13., 25., 26. ve 31. maddelerine aykırı olmadığı yolundaki gerekçeler 2. madde için de geçerli olduğundan, yalnızca 133. madde yönünden irdelenecektir.

PTT'nin olanaklarıyla sınırlı olarak TRT'ye program sayısının yayını şebekesi ayırması, bunların dışında kalan şebekeleri kendisinin kullanıp yayını yapmaları için başka kişi ve kuruluşlara kiralayacağı anlamına gelemez. Bir yasa kuralında, yazılanların amaca uygun yorumu yerine, yazılmayanlardan ve karşı kavramlardan kalkarak kimi yargılara varmak ve hukuka karşı hile yapıldığını öne sürmek yanıltıcı olur. Kamu hukuku alanında yetkilerin açıkça belirtilmiş olması gerekir. Bir düzenlemede kimi eksiklikler olduğu savından yola çıkarak

kuralın amacı konusunda kimi varsayımlar ve olasılıklar ileri sürmek uygun bir yöntem değildir.

PTT ya da başka bir kuruluşun, Yasa'da var olduğu ileri sürülen boşluktan yararlanarak radyo ve televizyon yayını yapmalarına, öncelikle Anayasa'ya uygun yorumlanmaları koşuluyla, 2954 ve 3517 sayılı Yasalar engeldir. Ayrıca, Anayasa'nın hiçbir kimse ya da organın kaynağını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisi kullanamayacağına ilişkin 6. ve konuyu özel olarak düzenleyen 133. maddeleri böyle bir uygulamaya gidilmesini olanaksız kılar. Bu bakımdan dilekçede yer alan olasılıklar üzerinde daha fazla durulmayacaktır.

Yasa'nın 2. maddesinde PTT'nin TRT'ye program sayısı kadar radyo ve televizyon yayın şebekesini ayırması her şeyden önce fiziksel olanak sorunudur. Verici istasyonların kuruluşu işletilmesi tekelinin TRT'ye ait olması durumunda, bu Kurum yayın hedeflerini saptayıp, program sayısı ile verici şebekesini bir plân içinde geliştirebilecek, alt yapıyı kurma yolunda çabalarını, erişmek istediği amaçla uyumlu olarak yoğunlaştıra-bilecekken, vericilerin planlanması, projelendirilmesi, kurulması, yenilenmesi ve işletilmesinin PTT'ye devredilmesiyle, TRT yönetimi, yeni programları devreye sokma ve mevcut programların yayın alanlarını genişletme konusunda bağımlı duruma gelmiştir. Bu, bir sakıncadır. Yapılan bu düzenleme, yeni kanalların devreye girmesinin, alt yapıyı hazırlama görevini üstlenen PTT'nin güdümüne girmesi sonucunu doğuracaktır. Nitekim, Yasa'nın yukarıda incelenen 1. maddesiyle, radyo ve televizyon verici istasyonlarının, program linklerinin planlanması görevi PTT'ye verilmiştir. Yeni kanallar açılmasında, yeni yayınların öncelikle hangi bölgelerde başlatılacağı yolundaki seçimde, yayınların tüm ülkeye ulaşmasının planlanmasında vericileri plânlayıp kuracak ve işletecek PTT'nin rolü belirleyici olacaktır.

Benzer bir sakınca, PTT'nin "yayın saatleri üzerinde herhangi bir tasarrufta" bulunamayacağına ilişkin kural nedeniyle ortaya çıkabilir. Vericilerin TRT'ye ait olması durumunda bu kurum mevcut fiziksel olanaklarını ve personel durumunu gözönünde tutarak uygun yayın süresini kolayca saptayabilir. Vericilerin PTT'ce işletilmesi durumunda ise, Özellikle iki kurum arasında eşgüdüm bulunmaması ya da çekişmeye varan bir rekabetin söz konusu olması durumunda, TRT yayın süresini vericilerin olanaklarını aşacak ölçüde artırmak suretiyle PTT işletmesini güç durumda bırakabileceği gibi, PTT haklı ya da haksız olarak TRT'nin istediği süreyle vericilerin yayın yapmasına teknik olanak bulunmadığını ileri sürerek, yayın saatleri, dolayısıyla yayın üzerinde tasarrufta bulunabilecektir.

Böylece, vericilerin PTT'ce işletilmesiyle başlayan yetki devrinin doğal uzantısı, yayın alanlarının saptanıp genişletilmesi, yayın ile yayın saatleri üzerinde dolaylı tasarrufta bulunulmasıyla sonuçlanacaktır. Oysa, gerekçede, "2. madde ile bu Kanunun Anayasanın 133. maddesine uygunluğu sağlanmakta, yayınların idaresinin tamamen TRT'ye ait olduğu vurgulanmakta ve PTT'nin sadece radyo ve televizyon verici istasyonlarının mülkiyetine ve teknik işletmesine sahip bulunduğu belirtilerek yayınların idaresine müdahale edilmesi önlenmiştir" denilmektedir.

Aynı biçimde, inceleme konusu Yasa'ya ilişkin, 24.11.1988 günlü Anayasa Komisyonu Raporunda "Verici istasyonların sadece kurulmasının, mülkiyetinin ve teknik işletilmesinin PTT'ye ait olacağını, yayınların idaresinin kesinlikle tarafsız TRT tarafından yapılacağını, hiçbir şekilde müdahalenin söz konusu olmayacağını öngören tasarının, Anayasanın 133. maddesine aykırı bulunmadığı Komisyonumuzca benimsenmiştir" denilmektedir.

Ne var ki, Anayasa'nın 133. maddesi, yalnızca yayınların yönetilmesinin değil, daha genel bir kavram olan "radyo ve televizyon istasyonlarının kurulup idare edilmesinin, tarafsız bir kamu tüzelkişiliğine ait olacağından" söz etmektedir. Kaldığı, yukarıda belirtilen, dolaylı etkilemeler de gözetilirse, PTT'nin yetkisinin "mülkiyet ve teknik işletme" ile sınırlı olmadığı anlaşılır.

2954 sayılı Yasa'nın 3. maddesine göre, radyo ve televizyon yayını elektromanyetik dalgalar yoluyla halkın doğrudan alması maksadıyla yapılan resim ve ses yayınlarını, verici istasyon ise, radyo ve televizyon yayını yapmak üzere donatılmış her türlü hareketli ya da sabit kuruluşu anlatır. Ana-yasakoyucu, yayın yapan kurumun yayınlar üzerinde tam olarak egemenliğinin sağlanmasını, yayın ve programlara ilişkin olarak her türlü tasarrufta bulunma yetkisi yayında, yayın yapmak üzere donatılmış verici istasyonların kurulup yönetilmesinin de aynı kuruma ait olmasında yarar bulmuş olacak ki, 133. madde ile istasyonların yönetimini yayın yapacak kuruluşa bırakmıştır.

Radyo ve televizyon istasyonları konusunda tekel hakkı tanımakla Anayasa, yayın yapacak yansız kamu tüzelkişiliğinin, başka bir kuruluşa bağımlı olmaksızın, kendi teknik olanakları, teknisyenleri ve tesisleriyle, dıştan gelecek her türlü doğrudan ya da dolaylı müdahale olasılığından uzak, yayını alıcılara ulaştırmasını hedef almıştır. Hem yayın, hem istasyonlar üzerinde tekel kurulmasının amacı budur. Bu sistemden verilecek ödün 133. maddenin sözüyle ve ruhuyla bağdaşmaz. Bu durumda radyo ve televizyon vericileri üzerinde tarafsız bir kamu tüzelkişiliğine (uygulamada TRT-ye) tanınan radyo ve televizyon istasyonu kurma ve yönetme tekelini ortadan kaldırıp, verici istasyonlar açısından PTT'ye bağımlı kılar Anayasa'nın 133. maddesiyle bağdaşamayan 3517 sayılı Yasa'nın 2. maddesinin iptali gerekir.

Servet TÜZÜN, İhsan PEKEL ve Erol CANSAL bu görüşe katılmamışlardır.

C. 3517 Sayılı Yasa'nın 6-. ve 7. Maddelerinin Anayasa'ya Aykırılık Sorunu:

İçerikleri, kararın "Yasa Metinleri" bölümüne olduğu gibi alınan benzer nitelikteki bu maddeler, aykırı bulundukları ileri sürülen Anayasa'nın 133. maddesi yönünden birlikte incelenecektir.

1- Sözü edilen iki madde benzer amaçlı bir düzenleme getirerek, Yasa'nın daha önce incelenen 1. ve 2. maddeleriyle radyo ve televizyon verici istasyonlarının kurulup işletilmesi yetkisinin PTT yönetimine verilmesi sisteminin gerekleriyle bağdaşmayan kuralların ayıklanmasını ya da öngörülen düzene uyumunu sağlamışlardır. Daha önce açıkça belirtilmese de yine TRT'ye ilişkin olan programın stüdyo çıkışından PTT linklerine ulaştırmasıyla TRT Kurumu'nun "yayma" konusundaki görevi sınırlandırılmış, Anayasa gereği yansız bir kamu tüzelkişiliğince kurulup yönetilmesi zorunlu bulunan verici istasyonların kurulması, genişletilmesi ve geliştirilmesi TRT'nin görevi olmaktan çıkarılmıştır.

2- Aynı biçimde, 7. maddeyle 2954 sayılı Yasa'nın 3. ve 48. maddeleri dışındaki kurallarından "verici istasyonlar" sözcükleri ayıklanmış ya da bu istasyonlarla ilgili kimi hükümler kaldırılmıştır. TRT Yasası'nın vericiler üzerindeki yetkisini son erdiren düzenlemeyi, yukarda Yasa'nın 1. ve 2. maddeleri yönünden açıklanan gerekçelerle Anayasa'ya uygun bulmak olanağı yoktur. Aynı nedenlerle 6. ve 7. maddeler de iptal edilmelidir.

Servet TÜZÜN, İhsan PEKEL ve Erol CANSAL bu görüşe katılmamışlardır.

D. 3517 Sayılı Yasa'nın Geçici 1. Maddesinin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu:

Sayılan kimi yerleri dışarda tutarak TRT tarafından yönetilmekte ve işletilmekte olan tüm radyo ve televizyon verici ve aktarıcı istasyonları, program linkleri, uydu ve yer istasyonları (TVRO'lar)yla bunlara ilişkin taşınır ve taşınmaz mallar, her türlü donanım, yedekler, enerji iletişim hatları, antenler, döşemeler, araç ve gereçlerle yeni kurulacak tesisler için edinilen taşınır ve taşınmaz malların PTT'ye devrini ve devir yöntemini öngören bu maddenin Anayasa'nın 133. maddesine aykırı olduğu savı incelenirken Yasa'nın 1. ve 2. maddelerini gözönünde tutmak zorunluluğu açıktır.

İptali gereken 1. ve 2. maddeler için açıklanan gerekçelerle, geçici 1. maddenin de Anayasa'nın 133. maddesiyle bağdaşmadığı açıktır. Mal ve varlıklarının elinden alınmasıyla bunlara bağlı olarak kamu tüzelkişisinin görev yapmasını engelleyen kuralın 133. madde karşısında geçerliği savunulmaz. Madde, tüm fıkralarıyla birlikte iptal edilmelidir.

Servet TÜZÜN, İhsan PEKEL ve Erol CANSEL bu görüşe katılmamışlardır.

E. 3517 Sayılı Yasa'nın Geçici 2. Maddesinin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu:

Görevli personelin PTT'ye kadrolarıyla birlikte aktarılmasına, yeni görev unvanlarına uyarlanmalarına, sözleşmeli konuma geçmek isteyenlere yapılacak uygulamaya, ücret durumuna ve TC. Emekli Sandığıyla ilgili koşullarına ilişkin bu maddenin birinci fıkrasının Anayasa'nın 2., 7., 8., 87., 128. ve 129.; ikinci fıkrasının da Anayasa'nın 2., 10., 13., 38., 55. ve 129. maddelerine aykırı olduğu savı ayrı ayrı ele alınacaktır.

Geçici 2. maddede "intikal edebilir" denilmekte ise de, bundan, personele PTT'ye geçip geçmeme konusunda bir seçenek tanındığı anlam: çıkarılmamalıdır. Kimlerin geçiş yapacağını kurumları belirlemiştir. PTT'ye geçen personel, durumlarına uygun görev unvanlarına bu kuruluşça intibak ettirilmişlerdir. Bunlardan isteyenlere sözleşmeli statüsüne geçme hakkı tanınmıştır. Kadrolu çalışmakta iken, sözleşmeli statüsüne geçen personel, dilerse Emekli Sandığı ile bağlılığını sürdürebilecektir. Bilinmektedir ki, 22. 1. 1990 günlü, 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 12. maddesi, sözleşmeli personelin tümünü Emekli Sandığı'na bağlı kılmıştır.

İnceleme konusu kuralın ikinci fıkrasına göre PTT'ye devredilen personelden, TRT'den almakta oldukları aylık ve ücretleri, intibak ettirildikleri yeni görevlerine ait aylık ya da ücretten yüksek olanlar, aylık ve ücretler eşitleninceye kadar almakta oldukları aylık ya da ücret almaya devam edeceklerdir.

Türkiye Cumhuriyeti Posta, Telgraf ve Telefon işletmesi, bir kamu iktisadi kuruluşu olarak hizmetlerini memurlar, sözleşmeli personel ve işçiler eliyle yürütür. Personel rejimi, 657 sayılı Devlet Memurlar: Yasası, 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve sözleşmeli personele ilişkin düzenlemelerde yer almaktadır. 22.1.1990 günlü, 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kamu iktisadî teşebbüsleri personel rejimi yeniden düzenlenmiş ve 233 sayılı Yasa'nın personele ilişkin hükümlerinden çoğu, bu Kararname'nin 59. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

TRT Kurumu personel rejimi için de benzer bir düzenleme söz konusudur. 2954 sayılı Yasa'nın 50. Maddesine göre Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu personeli, bu Yasa'yla yapılan özel düzenlemeler dışında, kamu iktisadî kuruluşlarının personel rejimine bağlıdır.

2954 sayılı Yasa'nın 49.-S6. maddelerden oluşan beşinci bölümü personele ilişkin kurallar koymaktadır. Başlama ve yükselme derecelerine, mahrumiyet zammına, Kurum personeline maaşları dışında verilecek tazminata ödenecek ikramiye ve fazla çalışma süresine ilişkin olarak 2954 sayılı Yasa'da yer alan bu kurallar TRT çalışanlarını oldukça avantajlı bir konuma yerleştirmiş, aynı sınıf ve derecedeki PTT çalışanlarından fazla maaş ve ücret almalarını sağlamıştır. İnceleme konusu kural, zaman içinde, PTT personeli ile TRT'den intikal eden personelin ücretini denklemeği amaçlamaktadır.

1- Geçici 2. Maddenin Birinci Fıkrasının;

a) Anayasa'nın 128., 129., 7., 8., 87. ve 2. Maddeleri Yönünden İncelenmesi :

Anayasa'da hangi konularda bir yasa çıkarılamayacağı hakkında sınırlayıcı bir kural yoktur. Kuvvetler ayrılığı ilkesinin zorunlu gereklerine uymak koşuluyla, Yasama Organı, her alanda yasayla düzenleme yapabilir. Nitekim bir kimseye aylık bağlanması gibi özel işlemle yürütülecek türden işler için bile yasa çıkartabilmektedir. Ancak, geçici 2. madde ile yapılan düzenleme bu nitelikte değildir. Verici istasyonların PTT'ye devrinin zorunlu sonucu olarak buralarda çalışan personelin PTT'ye geçirilebileceği öngörülmüştür. Bu, yasa ile yapılan bir düzenlemedir. İlgili yönetim, Yasa'nın verdiği bu yetkiye dayanarak gerçekleştireceği koşul- işlemle personelden bir bölümünün PTT'ye geçişini sağlayabilecektir. Başka bir deyişle, inceleme konusu kural, yönetim işleminin yasal dayanağını oluşturacaktır. Bu açıdan bakıldığında, inceleme konusu kural, Anayasa'nın 128. maddesine aykırı olmadığı gibi, yetki devri olarak da nitelendirilemez. Dolayısıyla Anayasa'nın 7., 8. ve 87. maddelere aykırılığının söz konusu olmadığı sonucuna varılır.

Yapılan düzenlemenin disiplin cezası niteliğinde olduğu, böylece 129. maddeye de aykırılık bulunduğu ileri sürülmekte ise de, bir zorunluluk sonucu, belli kimseler amaçlanmaksızın personelin bir devlet kurumundan başka bir devlet kurumuna geçirilmesi yolundaki yasal düzenleme, disiplin cezası olarak nitelendirilmeyeceğinden, bu sav da geçerli değildir.

Dava dilekçesinde, TRT personelinin bu Kurumda çalışma konusunda kazanılmış hakkı bulunduğu, personele istek dışı yer değiştirildiği, bunun da hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığı belirtilmektedir.

Anayasa, koşulları ne olursa olsun memurlara, kurumlarının değiştirilemeyeceği yolunda bir güvence tanımak isteseydi kuşkusuz bunu açıkça belirler, hukukun genel ilkesine bırakmazdı. Kaldığı, hukukun genel ilkeleri arasında böyle bir kuralın varlığından da söz edilemez. Benzer uygulamalara, yeni bakanlıklar kurulması ya da bir bakanlığın kaldırılması, yeni genel müdürlükler kurulması ya da iş bölümünde değişiklik yapılması gibi gereklerle sık sık başvurulmaktadır. Belirtilen nedenlerle Anayasa'nın 2. maddesine aykırılık söz konusu olmamaktadır.

b) Anayasa'nın 133. Maddesi Yönünden İnceleme:

Yasa'nın geçici 2. maddesinin birinci fıkrası, bağımsız olarak ele alındığında radyo ve televizyon vericilerinde görevli personelin kadrolarıyla birlikte PTT'ye geçmesini sağlayan düzenlemenin Anayasa'ya aykırı olmadığı söylenebilir. Ancak konu, aynı Yasa'nın 1. ve 2. maddesi ve yapılan düzenlemenin amacıyla birlikte düşünülmelidir. Gerçekten de, bu Yasa'nın 1. ve 2. maddesiyle esasları belirlenen, verici istasyonlarının PTT İdaresince kurulup işletilmesi

yöntemi Anayasa'ya aykırı bulunurken, bu sistem uygulamaya geçirmeye yönelik olan inceleme konusu kuralın, Anayasa'ya uygun bulunması çelişkili olur. Geçici 1. madde, tesis; inceleme konusu kural ise personel açısından yeni sistemin gerçekleşmesini sağlamaktadır. Yukarda, inceleme konusu Yasa'nın 1. ve 2. maddeleriyle benimsenen, vericilerin PTT'ce işletilmesinin, Anayasa'nın 133. maddesine aykırı olduğu sonucuna varılmıştır Bu sistemi uygulamaya koyan, işlemlerini sağlamayı amaçlayan geçici 2. maddenin birinci fıkrası da Yasa'nın 1. ve 2. maddeleriyle geçici 1. maddenin incelenmesi sırasında belirtilen gerekçelerle Anayasa'nın 133. maddesinin ilk fıkrasına aykırıdır.

2- Geçici 2. Maddenin İkinci Fıkrasının Anayasa'nın 38., 129., 2., 13., 55. ve 10. Maddeleri Yönünden İncelenmesi:

Dava dilekçesindeki Anayasa maddeleri sıralamasına göre incelenen ikinci fıkra, TRT'den geçen personelden, TRT'de aldıkları aylık ve ücretleri uyarlandıkları görevinkinden yüksek olanların farkı, aylık ya da ücretleri eşitleninceye kadar almakta oldukları ücreti almayı sürdüreceklerim öngörmektedir. Sağlıklı bir sonuca varmak amacıyla önce kimi belirlemelerin yapılmasında yarar bulunmaktadır.

İnceleme konusu kurala benzer hükümlerin kimi düzenlemelerde de yer aldığı gözlenmektedir. 16.2.1989 günlü, 3522 sayılı Yasa'nın 2. maddesi, 22.1.1990 günlü, 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin geçici 5. maddesi bunlara örnektir. Buna karşılık 11.11.1983 günlü, 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Yasası'nın geçici 8. maddesi değişik bir yaklaşım içinde konuyu düzenlemiştir:

"Bu Kanuna göre yapılacak yeni düzenlemeler nedeniyle; yeni kadroları eski kadrolarından daha aşağıda olan görevlilerin eski kadrolarına ait aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminat ve diğer kazanılmış hakları, Türkiye Radyo Televizyon Kurumundaki yeni görevlerinde kaldıkları sürece şahıslarına bağlı olarak saklı tutulur..."

16.2.1989 günlü, 3522 sayılı Yasa'nın 2. ve 5. maddelerine ilişkin Anayasa Mahkemesi'nin 12.12.1989 günlü, Esas: 1989/11, Karar: 1989/48 sayılı kararında kazanılmış haklar için; "Temelde aslî bir yetkiye dayanılarak yürürlüğe konulan yasa ile bağlı bir yetkiyle çıkarılan tüzük, yönetmelik, kararname gibi yürütmenin genel düzenleyici işlemlerini içeren kural işlemler, nesnel ve genel hukuksal durumlar yaratırken düzenledikleri konularda statü oluştururlar. Kişilerin bu statülere alınmaları özel ve kişisel bir işlemle (şart işlemle) olanaklıdır. Nesnel ve genel hukuksal durumun bu şart işlemle özel hukuksal duruma dönüşmesi kazanılmış hak yönünden yeterli değildir. Nitekim bir kişinin memur ya da emeklilik statüsüne sokulması bu statüden hiçbir halde değişiklik yapılmayacağı anlamına gelmez. Kural işlemler her zaman değiştirilebilir ya da yargı organları tarafından Anayasa'ya veya yasaya aykırı görülerek iptal edilebilir. Kural işlemin değişmesi ya da ortadan kaldırılması, ona bağlı kişi ile ilgili şart işlemi de etkiler. Bu durumda ilerisi için kazanılmış haktan söz edilemez. Ancak kişi, yeni kural tasarrufa göre oluşan statüde yerini alır. Kazanılmış hak kişinin bulunduğu statüden doğan (maaş gibi), tahakkuk etmiş ve kendisi yönünden kesinleşmiş, kişisel alacak niteliğine dönüşmüş haklar için söz konusudur." denilmektedir.

Bir memurun hukuksal statüsündeki değişiklik, memurun bu değişiklikten sonraki durumunu etkileyeceğinden akçalı hakları yeni konumuna bağlı olur. Yeni konum, akçalı hakları azaltıyorsa bu durumu konuma dayanan genel bir hukuksal düzenlemenin doğal sonucu saymak gerektiğinden kazanılmış hak kavramına aykırı bulmak güçtür. Kadrosuyla birlikte PTT'ye geçen personelin yükselme hakkı da elinden alınmış değildir. Bekleme süresi içinde,

kazandığı derece üzerinden yükselmeleri yapılacaktır. Ancak, TRT'de aldığı aylık ve ücret yüksek olduğu için eşitleninceye kadar yükselmeler PTT'de alınan miktara yansımayacaktır. Bu durumda Ana-yasa'nın 2. maddesine bir aykırılık bulunmadığı gibi, uygulama aynı konumdaki tüm personeli kapsadığından Anayasa'nın 10. maddesine aykırılık da söz konusu değildir.

İncelenen kuralla, Anayasa'nın 13. maddesi arasında da bir bağlantı bulunmamaktadır.

Yürürlükteki personel rejiminde değişik adlar altında alınan ücret, aynı nitelikteki işler için bile kurumdan kuruma değişmektedir. TRT personelinin yüksek ücret alması, daha önce de belirtildiği gibi, 2954 sayılı Yasa'da ücretler konusunda kimi özel kuralların yer almasından kaynaklanmaktadır. TRT'den geçen personelin aylık ya da ücretinin zaman içinde eşitlenmemesi, aynı işi yapan öbür PTT personeli açısından adaletsiz uygulamalara, verici istasyonlarda çalışan- tüm personelin ücretinin TRT'den geçenler düzeyine çıkarılıp bu farkın korunması ise, PTT İdaresi'nin ücret politikasında dengesizliklere neden olabilir. Bu bakımdan, Yasa-koyucu'nun benimsediği ara sistemin "ücrette adalet sağlanması" başlıklı 55. maddeye aykırı olduğu söylenemez.

Yasakoyucu, teknik kimi nedenlere dayalı olarak, verici istasyonların, PTT Kurumu'na devredilmesine ve bu Kurumca işletilmesini sağlamak amacıyla 3517 sayılı Yasa'yı çıkarmıştır. Bu Yasa'nın çıkarılmasında belir-ilen tesislerde çalışan personeli cezalandırmak amacının yattığını sezin-emek olanağı yoktur. Yeni düzenlemeyle personelin statü (konum) değişikliğine uğraması ve bu arada aylık ya da ücret açısından daha elverişsiz 3İr duruma sokulmasını ne Anayasa'nın "suç ve cezalara ilişkin esaslar" koyan ne 38. ve ne de disiplin cezalarına ilişkin esaslar koyan 129. maddeleri kapsamında görmek olanağı vardır. Sonuç olarak, yapılan düzenlenenin bu maddelere aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

Geçici 2. maddenin "Kadrolu çalışmakta iken istekleri üzerine sözleşmeli statüye geçen personelden TC. Emekli Sandığı ile ilgilerinin devamını talep edenlerin sandıkla irtibatı devam eder" biçimindeki sonuncu fıkrasının Anayasa'ya aykırılığı konusunda bir görüş ileri sürülmediği gibi, madde lava kapsamında sayılsa bile herhangi bir aykırılık söz konusu değildir.

Ancak, Yasa'nın 2. maddesinin birinci fıkrasının iptali, birbirini tamamlayan, biri öbürünün dayanağını, koşulunu ve sonuncunu oluşturan niteliği ve içeriği yönünden ikinci fıkranın da iptalini gerekli kılmaktadır. Kaldığı, Anayasa'nın 133. maddesinin öngördüğü yansız kamu tüzelkişiliğinden alınması olanaksız görevde çalışan kişilerin başka bir devlet kurumuna geçirilmesinin sonucunu düzenleyen Yasa'nın ikinci fıkrası da, birinci fıkraya ilişkin iptal gerekçeleriyle, Anayasa'ya aykırıdır.

Açıklanan nedenlerle 3517 sayılı Yasa'nın geçici 2. maddesi iptal edilmelidir.

Servet TÜZÜN, İhsan PEKEL ve Erol CANSEL bu görüşe katılmamışlardır.

F- 3517 sayılı Yasa'nın iptali kararlaştırılan 1., 2., 6., 7. maddeleriyle geçici 1. ve 2. maddeleri, 3. ve 4. maddelerinin ve geçici 4. maddesinin uygulanmaması sonucunu doğurmuştur. Bu üç madde de, bu nedenle 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesi gereğince iptal edilmelidir.

G- İptal edilen kuralların doğuracağı hukuksal boşluk kamu yararını olumsuz yönde etkileyecek nitelikte bulunduğundan iptal hükmünün Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

V- SONUÇ:

12.1.1989 günlü, 3517 sayılı "Radyo ve Televizyon Verici İstasyonlarının Posta, Telgraf ve Telefon işletmesi Genel Müdürlüğü Tarafından Kurulması ve İşletilmesi ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"un;

A) L, 2., 6., 7. maddeleriyle Geçici 1. ve 2. maddelerinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALLERİNE, Servet TÜZÜN, İhsan PEKEL ve Erol CANSEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

B) İptal edilen kurallar 3517 sayılı Yasa'nın 3., 4. ve Geçici 3. maddelerinin uygulanmaması sonucunu doğurduğundan bu maddelerin de 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesinin ikinci fıkrası gereğince İPTALLERİNE, OYBİRLİĞİYLE,

C) İptal edilen kurallar hukuksal boşluk doğuracağından ve bu boşluk kamu yararını olumsuz yönde etkileyecek nitelikte olduğundan iptal hükmünün Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesine Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü ve 2949 sayılı Yasa'nın 53. maddesinin dördüncü fıkrası gereğince, OYBİRLİĞİYLE,

18.5.1990 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Necdet DARICIOĞLU	Yekta Güngör ÖZDEN	Yılmaz ALİEFENDİOĞLU
Üye	Üye	Üye
Muammer TURAN	Servet TÜZÜN	Mustafa Gönül
Üye	Üye	Üye
Mustafa ŞAHİN	İhsan PEKEL	Selçuk TÜZÜN
Üye	Üye	Üye
Ahmet N. SEZER		Erol CANSEL

KARŞIOY YAZISI

Karar gerekçesinde de belirtildiği üzere dava konusu yasal düzenleme ile :

1- PTT'ye radyo ve televizyon istasyonlarının hizmete hazır bulundurulması görevi verilmektedir. Kendi adına yayın yapması ya da yapılan yayınlar üzerinde tasarrufta bulunması söz konusu değildir. Geçerli olmayan nedenlerle kimi yayınların izlenmesine bir devlet kurumunun engel olabileceği düşünülmemelidir.

2- Haber ya da fikir alma ve verme konusunda PTT müdahalesine kapı açıldığı düşünülemez. Haberleşme hizmetlerini ve gizliliğini Devlet adına üstlenen bir kuruluşun bu konudaki hizmeti de bir müdahale sayılamaz.

3- PTT'ye yayın programlarının içeriğini belirleme, ya da kitle haberleşme aracı olarak radyo ve televizyondan yararlanmayı engelleme hakkı verilmemektedir.

Buna göre Anayasa'da yer alan hak ve hürriyetler ile TRT'nin yayın görevini engeller bir durumdan söz edilemez.

Hukuk devletinde radyo ve televizyon vericilerinin kurulup işletilmesinin bir başka devlet kuruluşuna verilmesine bir engel de yoktur. Demokratik ülkelerde de benzeri uygulamalar vardır.

1961 Anayasası'nın 121. maddesindeki "Radyo ve televizyon istasyonlarının idaresi, özerk kamu tüzel kişiliği halinde kanunla düzenlenir." kuralı 20.9.1971 Tarih 1488 sayılı kanunla yapılan değişiklikle "Radyo ve Televizyon istasyonları, ancak Devlet eli ile Kurulur ve idareleri tarafsız bir kamu tüzel kişiliği halinde kanunla düzenlenir." şeklini almıştır.

Bu düzenleme 1982 Anayasası'nın birinci fıkrasına yasa kuralı dışında aynen alınmıştır. Maddenin Danışma Meclisinde görüşülmesi sırasında bir üye "Burada mühim olan TRT'nin 1970 yılında olduğu gibi, iletişim araçlarını kurma görevinin maddeye alınmamış olmasını takdirle karşılıyorum. Şöyle ki: 1970'li yıllarda TRT kendi görevini bırakıp PTT'nin görevi olan elektromanyetik dalgalarla haber, ses, resim naklini gerçekleştiren sistemleri de kurmaya kalkmıştır. Halbuki, 5 yıllık planlarda bu görevin PTT'nin olduğu açıkça belirtilmiştir. Planlamanın kararları aksine, o günkü TRT kendi gücüyle, kendi kuvvetiyle bunu yapmaya kalkmıştır ve yapmıştır. Bugün bu tesislerin hepsi muattal ve atıl kapasite olarak dağ başlarında beklemektedir. Dolayısıyla maddeye böyle bir kısım konmamasını şükranla karşılıyorum" demiştir.

Bir itirazla karşılaşmayan bu ifade Anayasa'nın 133. maddesinin birinci fıkrasının okuma ve yorumlanmasında göz önünde bulundurulduğunda; program, haber, ses ve resim naklini gerçekleştiren iletişim araçlarını kurma görevi TRT'nin görevleri dışında bırakılmıştır. Kurma kelimesi ile tesis, bakım ve işletmeyi kapsar nitelikte başka bir ifade ile hizmete hazır bulundurma anlamında kullanılmıştır.

Buna göre Anayasa'nın 133. maddesi açık olarak iki yaptırım hükmü getirmektedir.

1- Radyo ve Televizyon istasyonlarının ancak devlet eliyle kurulması, yayımın sağlanması.

2- Radyo ve Televizyon idarelerinin (haber, program yayın hizmetleri ile ihtiyaç olan kanalların kullanılması) ise tarafsız kamu tüzel kişiliği halinde düzenlenmesi.

Söz konusu kamu tüzel kişiliği 133. maddenin 2 ve 3. fıkralarında belirtilen görevler, program ve haberle ilgili yayınlar için aranmaktadır. Yayımı sağlayan iletişim araçlarının, radyo ve televizyon istasyonlarının kurulmasını (tesis, bakım ve işletme) hizmete hazır bulundurulmasını Devlet üstlenmiştir. Sadece yayının idaresinin tarafsız bir kamu tüzel kişiliği halinde düzenlenmesi öngörülmüştür.

Bunun, radyo ve televizyonun kalkınma, sosyal ve kültürel gelişme ve çağdaşlaşmaya etkisinin öneminden olduğu kadar alt yapının gelişmiş teknoloji, yetişmiş personel ve büyük malî olanaklar gerektirmesinden kaynaklandığı söylenebilir.

Noktadan noktaya haberleşme ile kitle haberleşme alt yapısı teknolojik gelişme neticesinde uydu ve yer istasyonları, radyo-link istasyonları, çeşitli kablo irtibatları ve diğer cihazlar tesis ve kullanım bakımından beraberlik ve bir bütünlük göstermektedir. Aynı alt yapı her iki amaç için de kullanılabilir. Teknolojinin hızla gelişmesi ve değişmesi, güçlü bir teknik kadro ihtiyacı karşısında; dublikasyonların önlenmesi, ülke olanaklarının yerinde kullanılması, ekonomi ve üstün kalite sağlanması, ülkenin ihtiyaç duyduğu haberleşme ve yayım şebekesine kısa zamanda en ucuza ve en kaliteli erişilmesi aynı alt yapının kullanılmasıyla olanaklıdır.

Özellikle kitle haberleşme alt yapısının hızla tamamlanması çağdaş düzeyde tutulması için gerekli şartların hazırlanması, Anayasa'nın 5. ve 26. maddeleri hükümlerinin gereği olarak sosyal Devletin başlıca görevleri arasındadır.

Devletin, söz konusu alt yapıyı bu arada radyo ve televizyon verici istasyonlarını kurma (tesis-bakım-işletme) diğer bir ifade ile hizmete hazır bulundurma görevini, personeli tarafsız ve eşitlik ilkelerine yasal olarak bağlı bir kamu kuruluşu olan ve halen noktadan noktaya haberleşme alt yapısının tamamı ile kitle haberleşme alt yapısının büyük bir kısmını elinde bulunduran PTT İşletme Genel Müdürlüğü'ne vermesinde yukarıda arz ve açıklanan nedenlerle Anayasa'nın 133. maddesinin birinci fıkrasına aykırılık yoktur.

Karar gerekçesinde, 1987 yılı sonuna göre ana verici istasyonlarla yardımcı verici istasyonların büyük bölümü TRT tarafından tamamlanmış olduğu için ikileme sakıncasından söz edilemeyeceği belirtilmekte ise de, sadece bugünkü yayın programlarının ülke geneline yayılması için binlerce verici istasyona ihtiyaç vardır.

Stüdyolarla vericilerin bir bütünlük teşkil ettiği görüşü de teknik gerçeğe uymamaktadır. Stüdyo ile vericiler arasında PTT'nin Radyo-Link istasyonları ve link irtibatları vardır.

Teknolojideki hızlı gelişmelerle artık son yıllarda televizyon hizmetinin sunulmasındaki klasik vericiler ve program ileten linklerin yerini tek müşterek bir ortam almaktadır.

TRT verici istasyonlarından bir kısmı PTT'nin R/L istasyonlarında bulunmaktadır. Çoğu da, PTT'ye geçmeden evvel şahıslara veya başka kuruluşlara teslim edilmiştir. Halen bunların bakım ve işletmesi PTT Personeline yapılmaktadır.

Vericilerin PTT'de olmasının yayın süresinin tesbitinde güçlük yaratması da söz konusu olamaz. PTT alt yapıyı günün 24 saatinde hizmete hazır tutmaktadır.

Vericilerdeki TRT stüdyoları yine TRT'nin emrinde bulunmakta arıza halinde ne şekilde hareket edileceği, video ve ses bantlarının kullanımı ve diğer hususlar PTT ve TRT arasında protokola bağlanmıştır. Hizmetin aksaması söz konusu değildir.

Yapılan bu düzenleme ile yeni kanalların devreye girmesinin PTT'nin güdümüne girmesi sonucunu doğuracağı üzerinde de durulmaktadır. Ancak, söz konusu yasanın ikinci maddesinin düzenlenmesinden de anlaşıldığı üzere program adetlerini, kanal ihtiyaçlarını saptamak TRT'nin yetkisindedir. PTT'ye Devlet tarafından, Anayasa'nın 133. maddesinin 1. fıkrası uyarınca TRT'nin belirleyeceği kanallar ve program için gerekli ait yapıyı ülke genelinde kurma ve devam ettirme görevi verilmiştir.

Devlet adına yapılan ve Devlet'in denetimine bağımlı bu hizmet, Anayasa'nın 133. maddesinin 2. ve 3. fıkralarında belirlenen TRT'nin görev ve ilkelerini engeller nitelikte değildir.

Açıklanan nedenlerle iptal kararını oluşturan çoğunluk görüşlerine katılmıyoruz.

Üye
Servet TÜZÜN

Üye
İhsan PEKEL

Üye
Erol CANSEL